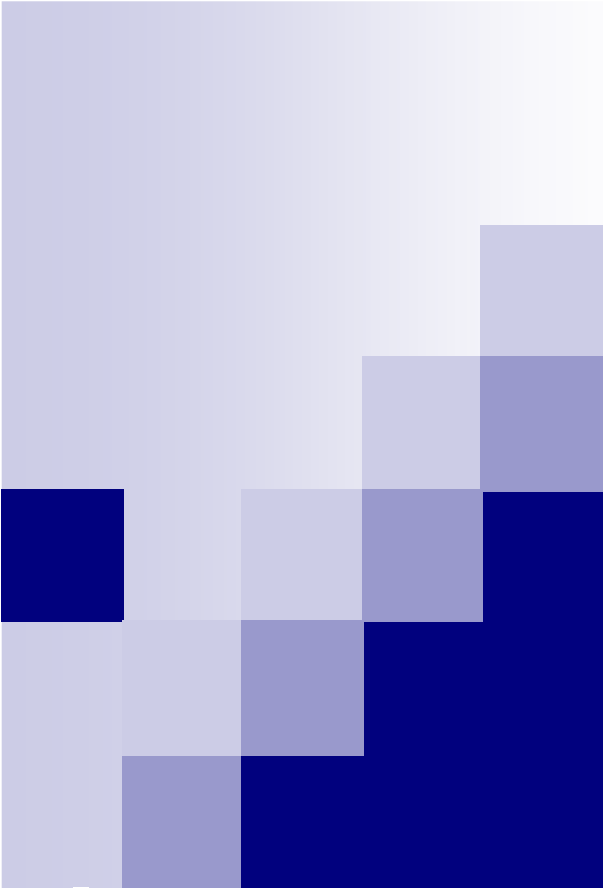
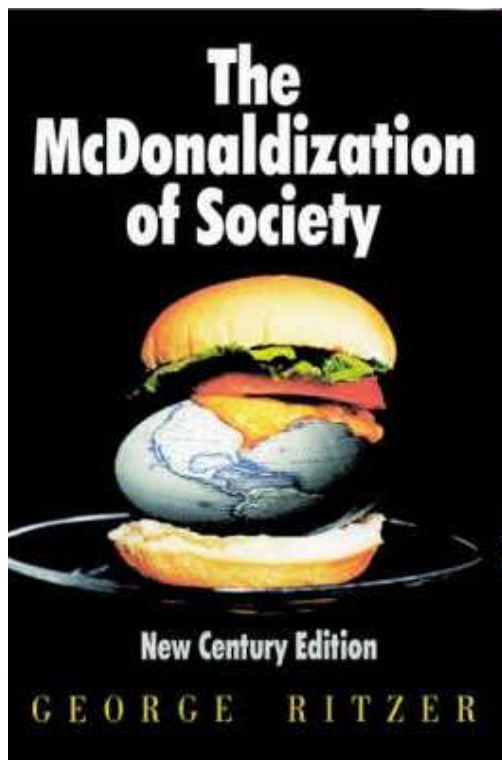

Environmentální sociologie

Téma VII:

**Spotřební chování a
McDonaldizace současné společnosti**

McDonaldizace

- **G. Ritzer (1993)**
- Proces, kdy společnost a její kultura (systém vzdělávání, práce, trávení volného času, cestování, stravování, rodinné vztahy, politiku, atd.) jsou ovládány principy rychloobslužných restaurací
- McDonaldizace představuje proces tzv. **progresivní racionalizace**...
přechod od tradičních k racionálním formám myšlení...
a k **vědeckému managementu** (práce, vzdělávání, kultury...)

Základní principy McDonaldizace

- **1. Efektivita** - představuje optimální metodu, jak prostřednictvím postupných kroků dosáhnout uspokojení naší potřeby (od stavu hladu k úplnému nasycení). V uspěchané společnosti s minimem tradičních prvků se efektivní uspokojování rovná co nejrychlejší... efektivně (tj. rychle) musí jednat (tj. pracovat, komunikovat) zaměstnanec i zákazník (tj. konzumovat... „drive-through“ systém)
- **2. Kvantifikovatelnost** - kvantita (a rychlost) nahrazuje kvalitu nebo se dokonce stává jejím ekvivalentem... hodnoty, které lze obtížně kvantifikovat (vliv na zdraví člověka, životní prostředí, schopnost kreativního myšlení) jsou záměrně potlačeny ve prospěch měřitelných veličin (velikosti porce, rychlosti obsluhy, ...rozsah naučených vědomostí).

Základní principy McDonaldizace

- **3. Předvídatelnost** - standardizované vstupy, pracovní postupy a komunikační formy (očekáváme, že budeme reagovat na předvídatelné způsoby jednání) ... zajištění kompletní, v čase a prostoru neměnné podobnosti a zaměnitelnost výstupů... člověk dává přednost světu bez překvapení.
- **4. Kontrola** – nepředvídatelnost (kreativita a přirozená interakce) lidského jednání je redukována nahrazením lidské síly ne-lidskou technologií (standardizovaný oděv, komunikace, chování...)... důležitou roli hrají manažeři a inspektoři, kteří musí zjišťovat, zda je "vše jak má být"... zákazník je kontrolován nepřímě a skrytě (omezený jídelníček, nepohodlná sedadla... návštěvníci dělají, co se od nich očekává - rychle se najedí a odejdou).

McDonaldizace a progresivní racionalizace

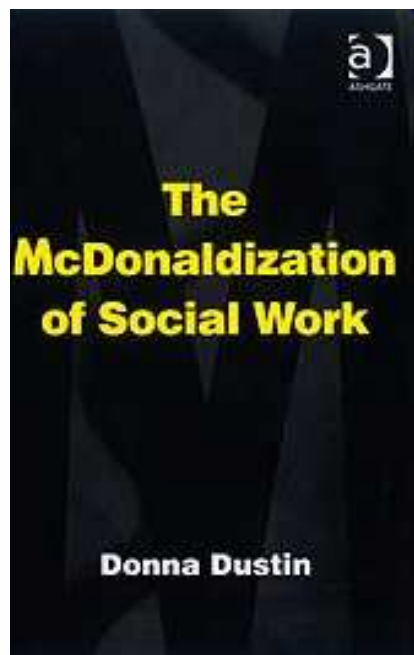
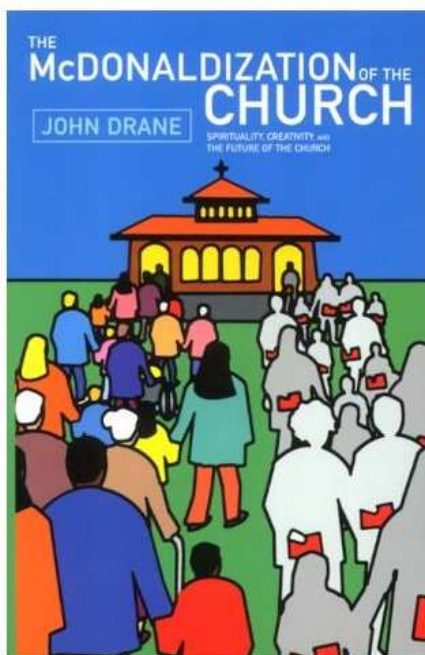
Pozitiva ? ... výhody institucím a organizacím - zvýšení účinnosti (efektivity) práce a následně vyšší zisky.

Negativa:

- dopady na životní prostředí a zdraví lidí
- odlidštění (dehumanizace).. tzv. železná klec racionalizace (M.Weber)
- iracionalita racionality (zablokování tvůrčího a inovačního potenciálu vázaného na neformální vztahy!)
- Racionální systémy (RS) produkují jako vedlejší produkt iracionální projevy
 - RS nejsou prokazatelně levnější pro zákazníky (většina zisku ze zvýšení efektivity procesu končí v rukou majitele)
 - RS nutí zákazníky dělat spoustu neplacené práce (samoobslužné podniky),
 - RS jsou neefektivní pro společnost (vytvářejí umělou poptávku po často zbytečné či přímo škodlivé nabídce).
 - RS vytváří iluzi zábavy a řetěz pseudo-událostí (slavnostní otevření nových restaurací, falešně přátelské vztahy s obsluhujícím personálem).

Vzájemná podobnost, nahraditelnost a unifikace...

system stravování, nápojové automaty, integrovaná obchodní centra, hypermarkety, televizní zpravodajství, systém moderních politických stran a volebních kampaní, urbanistické koncepce bydlení a výstavby, automatizace a standardizace ve vzdělávání (SCIO testy, maturity...)

Jak rozvrátit proces McDonaldizace?

„McDonaldizace může poškodit vaše duševní zdraví, pokud to zrovna není nutné, vyhýbejte se jí.“ (G.Ritzer)

- Vyhýbejte se bydlení v sídlištních bytech nebo v řadové zástavbě... snažte se bydlet v netypickém prostředí ... pokud musíte bydlet v bytě snažte se ho polidštit a individualizovat.
- Vyhýbejte se denní rutině. Snažte se dělat co nejvíce věcí každý den jinak.
- Co nejvíce věcí si dělejte sami. Když musíte používat některé služby, jděte do lokálního, neracionalizovaného, nekoncesovaného zařízení.
- Vynechejte McDonald(y) a navštěvujte typické lokální podniky... doma vařte jídlo z jednoduchých (nepředpřipravených) potravin.. nekupujte umělé potraviny
- Navštěvujte restaurace, jež používají porcelánové talíře a kovové příbory, a vyhněte se těm, co používají prostředky, které nepříznivě ovlivňují životní prostředí.
- Abyste pořádně otráslí personálem v supermarketu, zaplaťte hotovými penězi místo úvěrovou kartou.

Jak rozvrátit proces McDonaldizace?

- Snažte se alespoň jednou týdně číst *The New York Times* namísto *USA TODAY*... dejte přednost sledování pořadů se třemi dlouhými reportážemi, než abyste se stále dívali na útržkovité zprávy z komerčních TV stanic.
- Na příští dovolenou odjeďte jen na jedno místo a dobře se s ním obeznamte.
- Nechodte na žádné filmy, které mají v názvu i římské číslice.
- Držte děti co nejdále od televize (zejména od tlaku reklam z racionalizovaných institucí, zvláště při sledování kreslených filmů v sobotu dopoledne).
- Neberte svoje děti do rychloobslužných restaurací ani do podobných zařízení v jiných oblastech společnosti... když už nemáte jinou možnost (například, když jste na cestách a nikde není k občerstvení nic jiného), zavažte dětem oči až do konce celého toho utrpení.
- **Snažte se nevpustit McDonaldizaci do školství.** Vyhybejte se třídám, kde se dávají testy vyžadující krátké odpovědi... vyhledávejte malé třídy a seznamte se svými profesory.

McDonaldizace „farmářských trhů“ ?

aktuálně.cz

Hledejte na Aktuálně.cz

Sčítání lidu | Miliony ztracené ve zdravotnictví

Úvodní stránka | Zprávy | Domácí | Zahraničí | Ekonomika | Kultura | Sport | Obraz

Komentáře | Zprávy o páté | Interpelace | Nejnovější texty blogerů | Kodex diskutujících

Blogy | Komentáře

Sejdeme se na McTrhu. Farmářské trhy čeká mcdonaldizace

12:30 | 4.9.2010
Jan Lipold

tiskni | diskutuj
pošli | sdílej

Témata : [trhy](#) [zemědělci](#) [supermarket](#) [Praha](#)

Nákupní Galerie Fénix, kde je osmdesát obchodů, klimatizované kavárny, restaurace, supermarket, podzemní parkoviště pro šest set aut a další atrakce, v sobotu pořádala takzvané farmářské trhy.

Je to v Praze poprvé, kdy se tržiště s potravinami drobných zemědělců přesunulo pod křídla *shoppingu*.

McDonaldizace farmářských trhů byla jen otázkou času. Vlastně už nastala - ve chvíli, kdy se začalo psát o *hitu*, *trendu*, *módě*, *boomu*, *fenoménu letošního roku* a bůhvíčem ještě. "Farmářské trhy jsou v době hypermarketových prefabrikátů malým zázrakem," rozplýval se tisk.

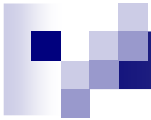
Není překvapení, že po fenoménu vzápětí natáhl ruku byznys.

"Projekt farmářských trhů dodává obchodnímu centru mnohem lidštější a osobnější rozměr," libuje si reprezentant spolupořadatelské realitní společnosti Cushman & Wakefield, která má zastoupení v 58 zemích světa. Teď vás láká

Hledá se lidštější rozměr nakupování.
Zdroj: Aktuálně.cz

[větší obrázek »](#)

McDonaldizace „farmářských trhů“ ?

- farmářské trhy - jako alternativní cesta k zákazníkům, kde má prodejce kontrolu nad kvalitou produktů a cenou
- farmářské trhy - jako prostředek nákupních center jak přilákat další zákazníky a zvýšit návštěvnost
- „Projekt farmářských trhů dodává obchodnímu centru mnohem lidštější a osobnější rozměr," (Cushman & Wakefield)
- Návrat „starých dobrých časů“ do OC... reklamní cílení na touze po „tradici“..

Proces „Disneyfikace“ společnosti

- Homogenizace spotřeby, reklamy a na city zaměřené práce
- Proces „vysvléknutí“ původního místa, jevu či události z originální podoby a zabalení do nového „dezinfikovaného“ balíčku... tak aby byl objekt atraktivnější a lépe pochopitelný... přetvoření míst do podoby idealizovaných, turisticky přívětivých a atraktivních forem (... tematických parků)
- Realita se mění v **hyper-realitu a simulaci** (*J. Baudrillard*) ... Disneyland jako nejvíce reálné místě na světě, protože jako jediné nepředvádí, že je něco jiného než opravdu je.. Sotatní místa jsou ve skutečnosti hyper-reality či simulace...

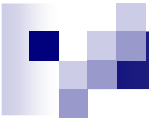
Disneyfikace míst / měst versus autenticita každodenního dne (V. Cílek)

Základní principy Disneyfikace

- **Reklama a propagace** (*merchandising*): značkové suvenýry, dárky, hračky, hry...
- **Téma**: zdůraznění podoby objektu (produktů) jako by byly „odjinud“ a z „jiné doby“
- **„Přehrávaná“ práce**: zaměstnanci jako součást své práce předvádějí emoce... chovají se určitým („divadelním“) způsobem
- **Kontrola a dohled**: dohled na lidmi, výrobky i prostředím
- **Hybridní spotřeba**: slučuje dohromady obchod a trávení volného času

Co dál ?? ...

- Globalizace...
- Amerikanizace...
- Walmartizace (homogenizace a dehumanizace, prodeje, byznys model velkých balení...)
- Coca-colonizace (kulturní kolonizace)
- ...